

nederlandsdagblad

JAARGANG 72 NR. 19.116 WWW.ND.NL REDACTIE@ND.NL 0342 411 711 **CHRISTELIJK BETROKKEN**

L

MARINDE VAN DER BREGGEN nd.nl/nederland BEELD ANP / LEX VAN LIESHOUT

Flevopolder verschraalt

... De provincie Flevoland, die bekendstaat om haar vruchtbare landbouwgrond, bestaat dertig jaar.

... In haar korte bestaan is de bodemvruchtbaarheid van de provincie echter verminderd door de hoge productiedruk.

► LELYSTAD

Dertig jaar geleden kreeg Nederland er een twaalfde provincie bij. 'Nederland heeft in zijn strijd tegen het water uitdagingen nooit geschuwd', zei Koos Rietkerk, toenmalig minister van Binnenlandse Zaken tijdens de instelling van de provincie op 1 januari 1986. 'Flevoland is daarvan een sprekend resultaat.'

Onder de blauw-geel-groene vlag (symbool voor het land overwonnen op de zee) van de kersverse provincie bezong een mannenkoor Flevolands lof. 'Land gemaakt door mensenhanden, vol vertrouwen en met kracht / Waar de zee werd teruggedrongen, die zoveel verschrikking bracht / Een provincie die er wezen mag, jongste stukje Nederland / Waar het fijn is om te werken, mijn geliefde Flevoland!'

Er waren hoge verwachtingen van 'Europa's groentetuin', zoals de provincie vol vruchtbare poldergrond wel genoemd wordt. Flevoland is altijd belangrijk geweest voor de Nederlandse landbouw en dat is op de dertigste verjaardag nog niet veranderd. In Flevoland, zo becijferde het Centraal Bureau voor de Statistiek deze week nog, zijn de boerderijen groter en brengen de akkers meer op dan in de rest van Nederland. De provincie herbergt 12 procent van de Nederlandse akkerbouw en 21 procent van onze pootaardappelen komen van nieuwe poldergrond.

bodemstructuur

Maar het succesverhaal van de vruchtbare Flevopolder dreigt te worden verstoord. Op veel plaatsen is binnen één generatie boeren de bodemvruchtbaarheid verminderd door verslechterde bodemstructuur. En hoewel dat deels door natuurlijke

processen als bodemdaling en inklinking na inpoldering komt, heeft de intensieve bedrijfsvoering daar een belangrijk aandeel in. Die conclusie trok de Wetenschappelijke Raad voor Integrale Duurzame Landbouw en Voeding afgelopen voorjaar in een rapport. De raad waarschuwt voor bodemdegradatie. Is Nederlands jongste, meest vruchtbare provincie binnen één generatie alweer ten onder gegaan?

Nee, zo'n vaart loopt het niet, denkt Sjef Staps, projectleider van het onderzoek. Maar volgens de onderzoeker, verbonden aan het Louis Bolk Instituut voor duurzame landbouw, voeding en gezondheid, is wel duidelijk dat de balans tussen geven aan en nemen van de bodem is verstoord. 'We zien dat de bouwplannen van de boeren – de soorten gewassen die ze telen – over het algemeen steeds intensiever worden. Er wordt meer van het land gehaald dan er wordt teruggegeven, wat leidt tot afnemende bodemvruchtbaarheid', zegt Staps.

druk

De boer is degene die keuzes maakt over hoe hij met de bodem omgaat, maar hij is niet de enige schuldige. 'Er staat veel druk op de boer om zo veel mogelijk per hectare te produceren', legt Staps uit. 'Hij moet op de korte termijn steeds meer geld verdienen aan een hectare. Dat beïnvloedt zijn keuze voor gewassen.' Graan is bijvoorbeeld een gewas dat de grond voedt en de bodemkwaliteit verbetert door de organische stof die het achterlaat. En door de manier waarop het zich wortelt in de grond, heeft het een positieve invloed op de waterhuishouding van het perceel. Het is daarom een heel geschikt gewas om te telen na het diepploegen – een rigoureuze maatregel waarbij de grond wel tot anderhalve meter diep kan worden omgeploegd om de bodemstructuur te verbeteren. Maar graan brengt weinig op. En dus kiest een boer eerder voor suikerbieten of aardappels, die veel meer opleveren, maar ook meer vragen van de grond.

► vervolg op pagina 2

Het succesverhaal van de vruchtbare Flevopolder dreigt te worden verstoord.

PRIJS € 1,75 ZATERDAG € 3,00

NL

MARINDE VAN DER BREGGEN nd.nl/nederland BEELD HERBERT WIGGERMAN

Pachttermijn van maximaal zes jaar is te kort

►► **vervolg van pagina 1**

Helemaal op percelen waar gediepploegd is, kan dat de vruchtbaarheid van de bodem drastisch doen verminderen. Diepploegen kan volgens Staps, afhankelijk van de grondsoort, soms nodig zijn, ondanks perfect bodembeheer. Maar dat veel landbouwers er zich al na één generatie boeren in de Flevopolder soms toe genoodzaakt zien, is wel een signaal dat er iets aan de hand is. Van groot belang is dat de boer daarna inzet op duurzaam bodembeheer. 'Want een tweede keer heeft het veel minder, of misschien wel geen effect. Je hebt immers alle soorten grond in dat profiel van anderhalve meter diep al opgebruikt.'

Ook een factor die bijdraagt aan kortetermijnvisie en productiedruk, is de stijgende grondprijzen. Inmiddels staat de prijs voor een hectare grond niet meer in verhouding tot de economische waarde die ervan af te halen is, waardoor er veel geproduceerd moet worden om quitte te spelen. Het systeem van geliberaliseerde pacht, dat het Rijksvastgoedbedrijf in 2007 instelde, heeft hetzelfde effect. Doordat de grond wordt verpacht voor een korte termijn van

Onderzoeker Sef Staps: 'Er wordt steeds later geoogst.'

een tot zes jaar en voor een hoge pachtprijs, wordt er relatief weinig in de grond geïnvesteerd en ligt de druk om te produceren hoog. De pachter moet immers binnen de pachttermijn van maximaal zes jaar zijn geld

terugverdienen. Staps is hierover niet te spreken, net als de Land- en Tuinbouw Organisatie en een grote groep ketenpartijen. 'Minister Blok, die over het Rijksvastgoedbedrijf gaat, stuurt hiermee aan op gewin op de korte termijn. Terwijl de overheid bij uitstek de instantie zou moeten zijn die zorg draagt voor de lange termijn, om bodemvruchtbaarheid en voedselvoorziening zeker te stellen voor toekomstige generaties', stelt hij. 'Dat is voor Flevoland niet alleen een ecologisch, maar ook een economisch belang.'

zware machines

Het gevolg van de hoge productiedruk en de focus op de korte termijn, is onder andere dat er steeds later wordt geoogst, om maar zo veel mogelijk tonnen van het land te halen. 'Kijk bijvoorbeeld naar de suikerbietencampagne', zegt Staps. 'Die was vroeger echt in het najaar. Maar tegenwoordig is dat uitgerekt tot ver in de winter.' Hoe later in het jaar, hoe natter de grond en hoe slechter die bestand is tegen de steeds zwaardere machines die worden ingezet voor de oogst. De werktuigen drukken de grond in elkaar en richten zo meer

schade aan dan wanneer de gewassen onder drogere omstandigheden geoogst worden.

De suikerbiet is tevens een van de weinige gewassen waarvan de opbrengst per hectare de laatste jaren nog stijgt. 'Bij de suikerbiet is vooral met verdere veredeling van het ras nog veel gewonnen', zegt Staps daarover. Maar bij de andere gewassen, aardappelen, pootaardappelen, zaaiuien en wintertarwe, blijft de opbrengst gemiddeld genomen al twintig jaar nagenoeg gelijk. 'Terwijl je zou verwachten dat door de technische ontwikkelingen en het kweken van betere rassen die lijn zou blijven stijgen. Het ziet ernaar uit dat die stagnatie komt door de afnemende bodemkwaliteit. De rek is eruit.' Is Flevoland al verloren? Nee, zegt Staps. 'Ik denk dat er veel mogelijkheden zijn voor een boer om andere keuzes te maken. Zowel wat betreft zijn bouwplan als op technisch gebied. Hij kan bijvoorbeeld gebruik maken van het vasterijpadensysteem. Met de hulp van gps zorg je ervoor dat de zware machines altijd over hetzelfde pad rijden en niet over de grond waar je je producten teelt', legt hij uit.

Maar de verantwoordelijkheid ligt niet alleen bij de boer. 'De boer heeft maar heel weinig manoeuvreerruimte, hij heeft steun nodig van de andere belanghebbende partijen: de voedselketen, de overheid, maar ook de samenleving en de consument', zegt Staps. Hij pleit bijvoorbeeld voor meer ruimte voor langetermijnzorg voor de bodem vanuit de voedselindustrie. Een goed voorbeeld daarvan zijn bedrijven als PepsiCo en Heineken, die door samenwerking met de boeren inzetten op verduurzaming van productieprocessen, waarbij wordt gewerkt met aandacht voor lange-termijn-bodemvruchtbaarheid. Daardoor wordt de boer gestimuleerd zijn keuzes te maken op basis van langetermijnopbrengst.

transparantie

Maar ook consumenten kunnen een steentje bijdragen. 'Biologische producten kopen bijvoorbeeld, zou zeker helpen. In die sector is er al veel meer zorg voor bodemvruchtbaarheid. Het is belangrijk dat ook andere voedselketens werken aan transparantie, zodat de consument in zijn keuze ook de zorg voor onze toekomst kan meenemen.' <